

De vaste commissie voor Financiën heeft op 14 januari 2016 een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Staatssecretaris van Financiën over zijn brief van 9 december 2015 betreffende het vervallen van de tijdelijke vrijstelling zeehavens (Kamerstuk 34 003, nr.15).

De voorzitter van de commissie,
Duisenberg

De waarnemend griffier van de commissie,
Van den Eeden

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief. De leden van de VVD-fractie zijn bezorgd dat eenzijdige Nederlandse actie ten opzichte van andere Europese lidstaten, de concurrentiepositie van onze zeehavens, vooral de Rotterdamse haven, verslechtert. De leden hebben de hierna volgende vragen.

Waarom loopt de Staatssecretaris vooruit op het laten vallen van de tijdelijke Vpb-vrijstelling voor onze zeehavens terwijl daarvoor nog geen gelijk speelveld met andere EU-lidstaten bereikt is? De leden van de VVD-fractie merken op dat aan die voorwaarde nog niet is voldaan. Waarom wordt het formele besluit van de Europese Commissie niet afgewacht? Wat zijn de gevolgen van het niet laten vallen van de Vpb-vrijstelling voordat andere lidstaten deze ook hebben laten vallen?

Hoe ver zijn de onderzoeken van de Europese Commissie naar andere lidstaten met een zeehaven gevorderd? Wanneer wordt in die lidstaten de Vpb-plicht ingevoerd? In welke EU-lidstaten betalen zeehavens nu wel Vpb (vennootschapsbelasting) en in welke lidstaten niet? Betekent dat onze Rotterdamse haven door dit besluit nu op achterstand staat ten opzichte van haar concurrenten in andere lidstaten waar nog geen Vpb-plicht is ingevoerd? Wat betekent de Vpb-plicht concreet voor de Rotterdamse haven? Hoeveel moeten zij gaan afdragen en wat gebeurt er met deze opbrengst? Hoe groot is de totale opbrengst van dit besluit? Zou bijvoorbeeld de Rotterdamse haven eventueel gecompenseerd worden voor haar Vpb-plicht?

Welke andere maatregelen zijn op Europees niveau en nationaal niveau denkbaar om een gelijk speelveld tussen zeehavens in de EU te garanderen? En wordt er ook extra druk gezet op de invoering van de EU Havenverordening?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie zijn ontstemd over de mededeling dat de Nederlandse zeehavens zich moeten voorbereiden op het verdwijnen van de vrijstelling voor zeehavens in de vennootschapsbelasting vanaf 1 januari 2017. Zij hebben hierbij enkele vragen.

Wanneer wordt het concrete besluit van de Europese Commissie verwacht? Verwacht wordt dat de Europese Commissie een overgangstermijn van een jaar zou toestaan, hetgeen zou betekenen dat de vrijstelling per 1 januari 2017 ontoelaatbare staatssteun zou opleveren. Waarom wordt een termijn van één jaar verwacht? Welke mogelijkheden zijn er om deze termijn te verlengen? Investeringsbeslissingen in de havens kennen een zeer lange horizon, in hoeverre is een overgangstermijn van één jaar in dat licht redelijk? Wat betekent vennootschapsbelastingplicht voor de concurrentiepositie van Nederlandse zeehavens? Wat voor effect heeft dit op de prijzen die Nederlandse zeehavens moeten hanteren?

Welke mogelijkheden ziet de Staatssecretaris om een beter bericht uit Brussel te krijgen? In hoeverre is het redelijk en conform de principes van goed bestuur dat Nederlandse havens niet van vennootschapsbelasting vrijgesteld mogen worden, en havens in omliggende landen wel? Is de Commissie voorgehouden dat een selectieve aanpak van landen die een

belastingvrijstelling voor zeehavens kennen juist leidt tot een ongelijker in plaats van een gelijk spelveld?

Kan de beslissing van de Commissie aangevochten worden met een beroep op ongelijke behandeling?

Waarom grijpt de Europese Commissie niet in bij ons omringende landen? In hoeverre kan de Europese Commissie hiertoe gedwongen worden? Welke actie onderneemt de Staatssecretaris om dit te bereiken?

Indien de zeehavens in 2017 inderdaad vennootschapsbelastingplichtig worden, wat zal de Staatssecretaris dan doen om te verzekeren dat zeehavens geen concurrentienadeel hebben ten opzichte van havens in ons omringende landen? Op welke wijze wordt uitvoering gegeven aan de motie de Boer/Jacobi? Welke mogelijkheden ziet de Staatssecretaris om buiten de fiscaliteit om de zeehavens te compenseren zodanig dat alsnog een gelijk spelveld in Europa wordt bereikt? Is het bijvoorbeeld mogelijk dat de overheid (een groter deel van) de kosten voor aanleg en onderhoud van haveninfrastructuur voor zijn rekening neemt? Welke andere mogelijkheden ziet de Staatssecretaris?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben met ongenoegen kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris. Zij zijn van mening dat er geen sprake kan zijn van het invoeren van de Vpb-plicht voor zeehavenbeheerders, terwijl er geen uitzicht is op een gelijk spelveld.

De leden van de SP-fractie vragen de Staatssecretaris allereerst of hij de opmerkingen van de Minister van Infrastructuur en Milieu onderschrijft, namelijk dat de Nederlandse zeehavens nu al worden benadeeld doordat in verschillende andere EU-landen een vorm van staatssteun geldt voor zeehavens.¹ Kan de Staatssecretaris aangeven hoeveel werkgelegenheid zou ontstaan wanneer de 1 miljoen TEU aan extra containers (zeven procent meer) zouden worden overgeslagen bij een gelijk spelveld?

De leden van de SP-fractie merken op dat Nederlandse zeehavens in 2014 aan zo'n 284 duizend mensen werkgelegenheid bieden. Onderkent de Staatssecretaris dit aantal of is het inmiddels achterhaald? Kan de Staatssecretaris aangeven in hoeverre de werkgelegenheid wordt beïnvloed indien de vrijstelling verdwijnt? Wat betekent een Vpb-plicht voor zeehavens voor de belastinginkomsten? Is bekend hoeveel de Vpb-plicht voor zeehavens oplevert? Kunt u dit per haven specificeren? Welk effect heeft het verdwijnen van de vrijstelling op het aantal overgeslagen containers naar verwachting? En wat is het effect op de werkgelegenheid als de vrijstelling pas verdwijnt nadat in de EU een gelijk spelveld is gerealiseerd?

Kan de Staatssecretaris aangeven, vragen de leden van de SP-fractie, waarom de EC blijft aandringen op het verdwijnen van de vrijstelling terwijl nog geen sprake is van een gelijk spelveld? Waarom is de EC niet begonnen met het verminderen van de voordelen die andere landen hun zeehavens bieden, om zodoende het verschil in bevoordeling te verkleinen? Zou dat volgens de Staatssecretaris niet een veel logischer route zijn? Wanneer verwacht de Staatssecretaris dat kan worden gesproken van een gelijk spelveld?

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2014/03/06/schultz-staatssteun-buurlanden-benadeelt-nederlandse-zeehavens>

Kan de Staatssecretaris ingaan op de vraag hoe zeehavens in andere EU-landen worden behandeld, vragen de leden van de SP-fractie? Kan per Europees land aangegeven worden waar en hoe de oneerlijke concurrentie plaatsvindt? In het bijzonder zijn deze leden benieuwd naar de Duitse en Vlaamse zeehavens, maar ook naar de Italiaanse en Griekse havens. Op welke wijze worden deze gesteund door «hun» overheden? In hoeverre gebeurt dit in fiscale zin?

Heeft Nederland zich verzet tegen het verdwijnen van de vrijstelling, vragen de leden van de SP-fractie? Zo ja, hoe heeft Nederland zich hiertegen verzet? Waarom is nu alsnog besloten om de vrijstelling te schrappen, terwijl er nog geen gelijke behandeling van zeehavens is? Heeft de Staatssecretaris erop aangedrongen om de verplichting tot Vpb-afdracht in alle EU-landen parallel te laten verlopen? Zo ja, hoe is daarop gereageerd, vragen deze leden?

De Staatssecretaris maakt in zijn brief melding van het feit dat hij in het eerste kwartaal van dit jaar een formeel besluit van de Europese Commissie verwacht. Wat staat er naar verwachting in dit besluit? Kan de Staatssecretaris al meer specifiek aangeven wanneer dit besluit volgt, vragen de leden van de SP-fractie?

De leden van de SP-fractie lezen ook dat het kabinet er op zal blijven aandringen dat richtsnoeren worden opgesteld voor staatssteun aan zeehavens. Heeft het kabinet hierover dan geen zekerheid gekregen van de Europese Commissie? En welke zekerheid heeft het kabinet dat ook zeehavens in andere EU-lidstaten op gelijke wijze aan onderzoeken met betrekking tot de winstbelasting worden onderworpen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben met verbazing kennisgenomen van de brief waarin de Staatssecretaris van Financiën de zeehavens laat weten dat zij rekening moeten houden met aanvang van de vennootschapsbelastingplicht voor boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2017, ondanks dat van een gelijk Europees speelveld waarschijnlijk nog geen sprake zal zijn.

De leden van de D66-fractie vragen naar een inschatting van de gevolgen van het vervallen van de vrijstelling voor zeehavens ten aanzien van de investeringscapaciteit. Welke gevolgen worden voorzien voor de werkgelegenheid? Kan hier een kwantitatieve inschatting van worden gegeven?

De leden van de D66-fractie roepen in herinnering dat in opdracht van de Minister van Infrastructuur en Milieu onderzoek gedaan is door RHV-Erasmus Universiteit Rotterdam en Ecorys naar de concurrentieverhoudingen tussen de zeehavens in Duitsland, Frankrijk, Nederland, Vlaanderen en het Verenigd Koninkrijk. Uit dat onderzoek bleek dat met name de Duitse en Vlaamse zeehavens overheidsbijdragen uit algemene middelen ontvangen en Nederlandse zeehavens hier een concurrentienadeel door ondervinden. De Minister van Infrastructuur en Milieu zou de Europese Commissie en het Europees Parlement in kennis stellen van de bevindingen van de onderzoekers. De leden van de D66-fractie vragen of dit is gebeurd. Heeft hierover een gesprek plaatsgevonden met de Europese Commissie? Wat was de reactie van de Europese Commissie op de bevindingen in het rapport?

De leden van de D66-fractie vragen welke andere EU-lidstaten na 1 januari 2017 nog een (gedeeltelijke) vrijstelling van de vennootschapsbelasting voor zeehavens hanteren.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de fractie van de Partij Voor de Vrijheid (PVV) hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris. De leden van de fractie van de PVV hebben de volgende vragen, aan- en/of opmerkingen.

Zijn de met de Nederlandse zeehavens concurrerende zeehavens in België, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk aan enige vorm van winstbelasting onderworpen?

Zo ja, hoe hoog zijn de tarieven? Zo, nee worden ze op enige nadere manier in de heffing van een belasting betrokken?

Wat zijn de organisatievormen van de Nederlandse zeehavens concurrerende zeehavens in België, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk? Is hier sprake van directe of indirecte overheidsbedrijven? Maakt het voor de Europese Commissie (Cie) voor de door haar te nemen maatregelen of er sprake is van een direct of indirect overheidsbedrijf?

Had het voor de belastingplicht uitgemaakt of de zeehavens waren ondergebracht in publiekrechtelijke rechtspersonen in plaats van in privaatrechtelijke rechtspersonen?

Hoe is het gesteld met de winstgevendheid van de met de Nederlandse zeehavens concurrerende zeehavens in België, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk?

Wordt er door deze concurrerende zeehavens wel winst gemaakt?

Is er sprake van verlies? Kan dat verlies als structureel worden aangemerkt?

Is er bij structurele verliesgevendheid die gecompenseerd wordt door kapitaalstortingen geen sprake van staatssteun?

Uit de brief blijkt dat de exploitanten van de zeehavens wel degelijk rekening moeten gaan houden met belastingplicht voor de Vpb. Op welke wijze worden de activa en passiva gewaardeerd op de openingsbalans van de zeehavens nu de belastingplicht in gaat op 1 januari 2016? Hoe wordt er omgegaan met de afschrijvingen?

Zijn er in Europa zeehavens die in handen zijn van private partijen?

Zijn er in Europa zeehavens die gestart zijn door private partijen en nog steeds in handen zijn van private partijen?

Is de exploitatie van een zeehaven niet aan te merken als een overheidstaak, immers voor zover bekend zijn alle zeehavens direct of indirect in handen van publiekrechtelijke partijen.

Klopt het dat door de zeehavens in Nederland belastingplichtig te maken voor de Vpb er nog geen sprake is van een level playing field in de zeehavensector?

Heeft de Staatssecretaris enig idee wanneer de Commissie een level playing field in de zeehavensector denkt te realiseren?

Klopt het dat als de zeehavenvrijstelling door Nederland gehandhaafd zou worden er sprake is van ongeoorloofde staatssteun?

Is er ook sprake van ongeoorloofde staatssteun als de zeehavenvrijstelling door Nederland gehandhaafd zou worden en soortgelijke maatregelen in andere EU-landen niet aangemerkt worden als staatssteun?

Heeft de Commissie een integraal beeld hoe zij wil komen tot een level playing field voor de zeehavens binnen Europa?

Vragen en opmerkingen van het lid Van Vliet

Allereerst dank voor het beantwoorden van de schriftelijke vragen van het lid Van Vliet. De beantwoording geeft echter voldoende aanleiding om vervolgvragen te stellen en een enkele opmerking te maken.

In de beantwoording van mijn schriftelijke vragen, stelt de Staatssecretaris onder andere het volgende:

«Het is aan de Europese Commissie om te beoordelen of er in de lidstaten sprake is van vormen van staatssteun aan zeehavens of niet. De Europese Commissie mag zelf bepalen welke onderzoeken worden gestart en zo ja wanneer».

Kan de Staatssecretaris aantonen dat het proces waarmee de Europese Commissie komt tot het starten van staatssteunonderzoeken, een transparant proces is met ingebouwde zekerheden over een eerlijke en objectieve benadering van alle lidstaten van de EU?

Kan de Staatssecretaris de schijn van willekeur die ontstaat als u stelt dat *«de Europese Commissie zelfstandig beoordeelt of er in de lidstaten sprake is van vormen van staatssteun aan zeehavens of niet»*, bevestigen of weerleggen?

Het kabinet heeft bij herhaling gesteld dat:

«Op 1 januari 2017 hoogstwaarschijnlijk geen sprake zal zijn van een gelijk speelveld»

Op basis van welke voorkomende situaties denkt de Staatssecretaris dat er geen sprake zal zijn van een gelijk speelveld voor zeehavens in de EU op 1 januari 2017? Is dat enkel omdat er nadere onderzoeken zijn gestart naar België, Frankrijk en Duitsland? Of heeft de Staatssecretaris ook aanwijzingen of vermoedens over staatssteun aan zeehavens in andere EU-lidstaten, die nog geen onderwerp zijn van een onderzoek door de Europese Commissie?

Indien het kabinet aanwijzingen of vermoedens heeft over ongeoorloofde staatssteun aan zeehavens in andere EU-lidstaten waartegen nog geen onderzoek is gestart door de Europese Commissie, welke acties heeft het kabinet dan tot op heden ondernomen om deze vermoedelijke staatssteun aan het licht- én onder de aandacht van de Europese Commissie te brengen?

De Europese Commissie heeft op basis van een questionnaire ook onderzoeken ingesteld naar België en Frankrijk. Aan Duitsland is verzocht meer informatie te geven. Alle andere lidstaten die op dit moment nader onderzocht worden zijn dus onze buurlanden, waarvan de zeehavens direct concurreren met onze zeehavens.

Het (onder dwang) accepteren van een ongelijk speelveld in een sector die voor Nederland zo belangrijk is, roept veel onbegrip op en dat leidt onherroepelijk tot een verdere ondermijning van het vertrouwen in de Europese Commissie en daarmee in de Europese Unie. Het feit dat de staatssteunonderzoeken van de Europese Commissie kennelijk worden gestart op basis van een door de lidstaat in te vullen questionnaire, draagt ook niet bij aan mijn vertrouwen in een objectief beoordelingsproces.

Deelt de Staatssecretaris de mening van het lid Van Vliet, dat een ongelijk speelveld ten opzichte van Franse en Belgische zeehavens, voor Nederland hoogstwaarschijnlijk nadeliger is dan een ongelijk speelveld ten opzichte van Griekse of Italiaanse zeehavens?

De innige verhouding tussen Griekse overheidslichamen en de Griekse zeehavens, is gedurende de afgelopen jaren regelmatig onderwerp van gesprek geweest. Deelt het kabinet het standpunt van de Europese Commissie, dat er ten aanzien van Griekenland geen reden is om onderzoeken te starten naar ongeoorloofde staatssteun?

Het accepteren van een ongelijk speelveld wordt draaglijker als het een situatie is die regelmatig voorkomt en ook wordt geaccepteerd door andere EU-lidstaten. Kunt u voorbeelden geven van vergelijkbare situaties waarbij Duitsland, Frankrijk of Groot Brittannië een (tijdelijk) ongelijk speelveld hebben geaccepteerd in een belangrijke economische sector?

Hoe staat de Staatssecretaris, gezien het belang van zeehavens voor de Nederlandse economie, tegenover het initiëren van een breed onafhankelijk onderzoek naar ongeoorloofde staatssteun aan zeehavens in alle EU-lidstaten?